



Tisk a informace

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 227/21
V Lucemburku dne 21. prosince 2021

Rozsudek ve věci C-124/20
Bank Melli Iran

Unijním právem stanoveného zákazu vyhovět sekundárním sankcím přijatým Spojenými státy vůči Íránu se lze dovolávat v občanskoprávním řízení

Tento zákaz sice platí i v případě neexistence předvolání nebo zvláštního pokynu ze strany správního nebo soudního orgánu Spojených států, nesmí však porušovat svobodu podnikání osoby, na kterou se vztahuje, tím, že jí způsobí nepřiměřené hospodářské ztráty

Bank Melli Iran (dále jen „BMI“) je íránskou bankou ve vlastnictví íránského státu, která má pobočku v Německu. Uzavřela se společností Telekom, která je dceřinou společností společnosti Deutsche Telekom AG, jejíž sídlo se nachází v Německu a přibližně polovina jejího obratu pochází z její činnosti ve Spojených státech, několik smluv za účelem poskytování telekomunikačních služeb, které jí umožňují vyvíjet obchodní činnost. V roce 2018 odstoupily Spojené státy od dohody o íránském jaderném programu, jež byla podepsána v roce 2015 a jejímž cílem je kontrolovat íránský jaderný program a zrušit hospodářské sankce uvalené na Írán. V důsledku tohoto odstoupení Spojené státy znovu uvalily na Írán a na osoby uvedené na seznamu¹, k nimž patří i společnost BMI, sankce na základě Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012 (zákon z roku 2012 o svobodě a boji proti šíření zbraní v Íránu). Od tohoto data je opět každé osobě zakázáno udržovat obchodní vztahy s osobami uvedenými na tomto seznamu mimo území Spojených států.

V návaznosti na toto rozhodnutí přijala Unie nařízení v přenesené pravomoci 2018/1100², kterým se mění příloha nařízení č. 2271/96³ v tom smyslu, že obsahuje zákon z roku 2012 o svobodě a boji proti šíření zbraní v Íránu. Zakazuje zejména dotčným osobám vyhovět zákonům uvedeným v příloze tohoto nařízení nebo aktům z nich vyplývajícím (čl. 5 první pododstavec), ledaže jim bylo uděleno oprávnění těmto zákazům vyhovět, které může udělit Evropská komise, pokud by nedodržení těchto zahraničních právních předpisů vážně poškodilo zájmy osob, na něž se nařízení vztahuje, nebo zájmy Unie (čl. 5 druhý pododstavec).

Vzhledem k tomu, že německé právo stanoví, že „[p]rávní jednání, které odporuje zákonnému zákazu, je neplatné, nevyplyvá-li ze zákona něco jiného“⁴, a že společnost Telekom v roce 2018 vypověděla před uplynutím doby jejich platnosti všechny smlouvy uzavřené mezi ní a společností BMI, aniž uvedla výslovné odůvodnění a Komise jí udělila příslušné oprávnění, napadla společnost BMI výpověď uvedených smluv před německými soudy. V prvním stupni bylo společnosti Telekom uloženo, aby předmětné smlouvy plnila až do uplynutí lhůt pro řádnou výpověď. Na řádnou výpověď uvedených smluv bylo naproti tomu nahlíženo tak, že je v souladu s článkem 5 nařízení. Společnost BMI se tedy odvolala k Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Vrchní zemský

¹ Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (seznam výslovně identifikovaných státních příslušníků a osob, jejichž aktiva jsou blokována, dále jen „seznam SDN“).

² Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1100 ze dne 6. června 2018, kterým se mění příloha nařízení Rady (ES) č. 2271/96 o ochraně proti účinkům právních předpisů přijatých určitou třetí zemí uplatňovaných mimo její území, jakož i proti účinkům opatření na nich založených nebo z nich vyplývajících (Úř. věst. 2018, L 199 I, s. 1).

³ Nařízení Rady (ES) č. 2271/96 ze dne 22. listopadu 1996 o ochraně proti účinkům právních předpisů přijatých určitou třetí zemí uplatňovaných mimo její území, jakož i proti účinkům opatření na nich založených nebo z nich vyplývajících (Úř. věst. 1996, L 309, s. 1; Zvl. vyd. 10/01, s. 75), ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 37/2014 ze dne 15. ledna 2014, kterým se mění některá nařízení týkající se společné obchodní politiky, pokud jde o postupy přijímání určitých opatření (Úř. věst. 2014, L 18, s. 1), a nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1100 (dále jen „nařízení“).

⁴ § 134 Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník).

soud Hamburk, Německo), který předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, přičemž se dotázal na výklad čl. 5 prvního pododstavce nařízení s ohledem zejména na články 16 a 52 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a na mechanismus udělování oprávnění upravený v čl. 5 druhém pododstavci téhož nařízení.

Závěry Soudního dvora

Velký senát Soudního dvora, maje za to, že čl. 5 první pododstavec nařízení je formulován široce, zaprvé rozhodl, že se zákaz vyhovět požadavkům nebo zákazům stanoveným některými zákony přijatými třetí zemí v rozporu s mezinárodním právem použije i v případě, kdy nedojde k předvolání ani není dán pokyn ze strany správního nebo soudního orgánu, kterým by bylo zajištěno dodržování těchto zákonů. Podle Soudního dvora je tento výklad podpořen cíli nařízení, mezi něž patří ochrana zavedeného právního řádu a obecně zájmů Unie, aby bylo v co nejširší možné míře dosaženo cíle volného pohybu kapitálu mezi členskými státy a třetími zeměmi, a ochrana zájmů dotčených osob. Soudní dvůr totiž uvedl, že vzhledem k hrozbě právních důsledků, jíž jsou na základě takového zákona vystaveny osoby, na které se v zásadě vztahují takové požadavky nebo zákazy, by nařízení nebylo způsobilé zamezit jeho účinkům, kdyby byl zákaz stanovený v prvním pododstavci čl. 5 podmíněn přijetím pokynů zahraničním správním nebo soudním orgánem.

Zadruhé Soudní dvůr konstatoval, že zákaz stanovený v čl. 5 prvním pododstavci je formulován jasně, přesně a bezpodmínečně, takže se jej lze dovolávat v takovém občanskoprávním řízení, o jaké jde v projednávané věci. Následně potvrdil, že osoba, na kterou se vztahuje nařízení a které nebylo Komisí uděleno oprávnění, může s ohledem na první pododstavec uvedeného článku 5 vypovědět smlouvy, které uzavřela s osobou uvedenou na seznamu SDN, aniž by takovou výpověď odůvodnila. Nicméně v rámci občanskoprávního řízení týkajícího se údajného porušení zákazu zakotveného nařízením přísluší osobě, které je uvedený zákaz určen, aby právně dostatečným způsobem prokázala, že cílem jejího chování, v projednávané věci vypovězení všech smluv, nebylo vyhovět předpisům Spojených států uvedeným v nařízení, jestliže se *prima facie* jeví, že tomu tak bylo.

V projednávaném případě Soudní dvůr uvedl, že německé právo umožňuje účastníku řízení, který tvrdí, že právní úkon je neplatný z důvodu porušení takového zákonného zákazu, jako je zákaz stanovený v čl. 5 prvním pododstavci nařízení, aby se této neplatnosti dovolával před soudem. Konstatoval nicméně, že v tomto případě by důkazní břemeno podle německého práva nesla v plném rozsahu osoba, která uplatňuje uvedené porušení článku 5 nařízení, přestože jí předmětné důkazy obvykle nejsou přístupné, což by soudu, jemuž byla věc předložena, ztížilo konstatování porušení zákazu stanoveného v čl. 5 prvním pododstavci, a byla by ohrožena účinnost tohoto zákazu.

A konečně zatřetí Soudní dvůr rozhodl, že články 5 a 9⁵ nařízení, vykládané ve světle článku 16 a 52 Listiny, nebrání tomu, aby výpověď smluv byla prohlášena za neplatnou, jestliže toto prohlášení neplatnosti nebude mít pro dotyčnou osobu nepřiměřené účinky, zejména hospodářské povahy. V projednávané věci je předmětná výpověď v případě neexistence oprávnění ve smyslu čl. 5 druhého pododstavce nařízení podle německého práva neplatná, pokud by se ukázalo, že je v rozporu s čl. 5 prvním pododstavcem nařízení. Pokud je však takové prohlášení neplatnosti způsobilé omezit svobodu podnikání, přichází v úvahu jen tehdy, jsou-li splněny podmínky stanovené v čl. 52 odst. 1 Listiny.

Pokud jde v této souvislosti zejména o podmínku týkající se respektování podstaty svobody podnikání zaručené článkem 16 Listiny, Soudní dvůr konstatoval, že určení neplatnosti výpovědi smluv uzavřených mezi společnostmi BMI a Telekom by společnost Telekom nepřipravilo o možnost uplatňovat své zájmy obecně v rámci smluvního vztahu, ale spíše by tuto možnost omezilo. Omezení svobody podnikání vyplývající z případného určení neplatnosti výpovědi smluv, která je v rozporu se zákazem stanoveným v čl. 5 prvním pododstavci nařízení, se kromě toho jeví

⁵ Článek 9 stanoví, že „[k]aždý členský stát určí sankce, které budou uloženy v případě porušení jakéhokoli odpovídajícího ustanovení tohoto nařízení. Tyto sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující.“

být v zásadě nezbytné k zamezení účinkům předmětných zahraničních právních předpisů, čímž je chráněn zavedený právní řád a obecně zájmy Unie.

Soudní dvůr tedy vyzval předkládající soud, aby při přezkumu proporcionality omezení svobody podnikání, jež svědčí společnosti Telekom, nastolil rovnováhu mezi sledováním cílů nařízení, jemuž slouží určení neplatnosti uvedené výpovědi smluv, která je v rozporu se zákazem stanoveným v čl. 5 prvním pododstavci tohoto nařízení, a pravděpodobností, že tento podnik bude čelit hospodářským ztrátám, jakož i rozsahem těchto ztrát v případě, že by tento podnik neukončil své obchodní vztahy se společností BMI. Podle Soudního dvora je v rámci uvedeného přezkumu proporcionality relevantní také okolnost, že společnost Telekom – a tuto informaci je nutno ověřit – nepožádala Komisi o výjimku ze zákazu stanoveného v čl. 5 prvním pododstavci nařízení.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

[Úplné znění](#) rozsudku se zveřejňuje na internetové stránce CURIA v den vyhlášení.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z vyhlášení rozsudku je dostupný na [Europe by Satellite](#) ☎ (+32) 2 2964106.